

Arşivlerin Eğitim ve Kültür Hizmetleri

The Educational and Cultural Services of Archives

Mehlika KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK

Makale Bilgisi / Article Information

Bu makaleye atıf yapmak için / To cite this article:

Karagözoğlu Aslyüsek, M. (2017). Arşivlerin eğitim ve kültür hizmetleri [*Arşivlerin eğitim ve kültür hizmetleri* başlıklı kitabın değerlendirmesi, İ. Keskin (Yazar)]. *Bilgi Dünyası*, 18(2), 225-229. doi: 10.15612/BD.2017.619

Makale türü / Paper type: Kitap Tanıtımı / *Book Review*

Doi: 10.15612/BD.2017.619

Geliş Tarihi / Received: 25. 10. 2017

Kabul Tarihi / Accepted: 05.11.2017

Elektronik Yayınlanma Tarihi / Online Published: 26.12.2017

İletişim / Communication

Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği / University and Research Librarians Association

Posta Adresi / Postal Address: Marmara Sok. No:38/17 06420 Yenışehir, Ankara, TÜRKİYE/TURKEY

Tel: +90 312 430 03 61; Faks / Fax: +90 312 430 03 61; E-posta / E-mail: bilgi@bd.org.tr

Web: <http://www.bd.org.tr/index.php/bd/index>

TANITIM - ELEŞTİRİ / REVIEWS

Kitap Tanıtımı / Book Review

Arşivlerin Eğitim ve Kültür Hizmetleri

The Educational and Cultural Services of Archives

İshak KESKİN

İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı, 2014, 237 s.

ISBN: 978-975-6186-87-9

This study introduces the book named “The Educational and Cultural Services of Archives” written by İshak Keskin in 2014. The author, tackles the educational and cultural functions of the archives at the theoretical level and in all its aspects. The book which presents comprehensive and useful information for both archivists and researchers, consists of seven chapters: The first and second chapters are about archives, archives’ main functions and the educational and cultural services of archives. The third, fourth and fifth chapters are about educational theories, evidence-based education and the relationship of these with archives. The sixth chapter is about the use of archive resources in the teaching of social sciences. And the seventh chapter is about the educational and cultural activities of archives of developed countries

and organizing this activities The style of the author is scientific, clear and understandable. The resources used in the book are current and reliable. The book fills an important literature gap in Turkey.

Arşiv kurumlarının barındırdıkları belgeler, idari, hukuki, mali değerleri yanında ilmi ve kültürel değerler de taşımaktadır. Taşıdıkları bu değerler sebebiyle arşivler, topluma eğitim ve kültür alanlarında hizmet vermektedir. İshak Keskin’in 2014 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları arasından çıkan *Arşivlerin Eğitim ve Kültür Hizmetleri* adlı kitabı, bu konuya değinerek arşivlerin öğrenciler ve araştırmacılar için bir eğitim ve kültür aracı olması konusunu ele almaktadır. Kitap, arşivlerin eğitsel ve kültürel işlevlerinin nasıl aktif bir şekilde değerlendirileceği probleminden yola çıkarak bu konuda çözüm yolları ortaya koyacak öneriler sunmayı hedeflemektedir (s. 13).

Arşivlerden eğitim ve kültür etkinliklerinde faydalanılması düşüncesi, 1850’li yıllarda tartışılmaya başlanmış ve 1950’li yıllarda -İkinci Dünya Savaşı’nın da etkileriyle- farklı bir boyut kazanarak önemini giderek arttırmıştır. Zaman içinde gelişen *arşivlerin*

kültürel miras olarak görülmesi düşüncesi de bu konuda etkili olmuştur. Böylece, arşivler bünyesinde hizmet birimleri kurularak uzman personel ve ekipman alımı sağlanmış ve arşivler ile öğretim kurumları arasındaki iletişim güçlendirilerek daha sistematik bir *arşiv odaklı eğitim hizmeti* verilmesi sağlanmıştır (s. 211). Ne yazık ki bu durum, gelişmekte olan ülkeler ve bizim ülkemiz için geçerli değildir.

Arşiv odaklı eğitim ve kültür hizmetlerinin ortaya çıkması, gelişmesi ve yaygınlaşması, eğitim-öğretim kuram ve uygulamaları noktasında ciddi bir tecrübe ve bilgi alt yapısına dayanmaktadır. İşte bu alt yapıyı oluşturan bilgilerin Prof. Dr. İshak Keskin tarafından bir araya getirilmesi ve arşivci-akademisyen gözüyle değerlendirilerek kuramsal olarak açıklanması sonucu meydana gelen bu çalışma, yedi bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, arşivler hakkında kavramsal bir değerlendirme yapılmış; arşivlerin önemine ve temel işlevlerine değinilmiş; ekonomik ve sosyal hayattaki, devlet yönetimindeki, uluslararası ilişkilerdeki rolü açıklanmıştır.

"Eğitim ve kültür hizmetlerinin arşiv sahasına dâhil edilmesi" başlığını taşıyan ikinci bölümde, arşivlerin işlevlerindeki çeşitlenme tarihsel arka plan göz önünde bulundurularak değerlendirilmiş ve arşivlerin eğitim ve kültür hizmetleri hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde, öğrenme kuramları ve arşivler ele alınarak öğrenme, öğrenim, öğretim ve eğitim kavramları incelenmiş, eğitim hedeflerinin daimicilik, esasicilik, ilerlemecilik, varoluşçuluk gibi felsefi temellerine değinilmiş, eğitimin uzak, genel ve özel hedefleri anlatılmıştır. Daha sonra bilişsel, davranışçı, duyuşsal ve yapılandırmacı öğrenme kuramları anlatılmış ve bilişsel, soysal ve radikal yapılandırmacı yaklaşım türleri söz konusu edilmiştir. Son olarak, yapılandırmacı öğretimin arşivlerle ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde, öğretimde psikolojik ve pedagojik temel tartışması ele alınmış, sosyal bilimler öğretimi *yeni tarih anlayışı* bağlamında irdelenmiş ve Türkiye'deki sosyal bilimler öğretimi üzerine tespitler yapılmıştır.

Beşinci bölümde, sosyal bilimlerde kanıt temelli öğretim ele alınarak arşivlerin bu noktadaki rolleri ele alınmıştır. Bu bağlamda, tarih bilgisinin birincil kaynaklar üzerinden edinilmesi, eleştirel düşünme ve araştırma becerilerinin geliştirilmesi, soyut kavramların somutlaştırılması, tarih bilincinin ve tarihsel merakın uyandırılması, belge koruma farkındalığının kazandırılması, okul motivasyonu ve meslek seçiminin şekillendirilmesi olarak sıralayabileceğimiz kazanımların arşiv belgelerinin öğretimde kullanılması ile elde edilebileceği açıklanmıştır.

Altıncı bölümde, arşiv kaynaklarının sosyal bilimler öğretimindeki kullanımı söz konusu edilmiştir. Burada, "kaynak" kavramına odaklanılmış ve arşiv kaynaklarının sınıflandırılması ele alınarak yazılı, çizili ve görsel-işitsel belgeler hakkında bilgiler

verilmiştir. Sonrasında, arşivsel belgelerle öğretimin nasıl yapılacağı ve sosyal bilgiler öğretiminde kaynak kullanımı, birincil kaynakların seçimi ve kanıt kullanımına yönelik stratejiler açıklanmıştır.

Yedinci bölümde, eğitim ve kültür hizmetlerine yönelik arşiv servislerinin ortaya çıkışı ve gerçekleştirdikleri faaliyetler gelişmiş ülkelerde yapılan uygulamalar bağlamında ele alınmıştır. Bu servislerde çalışan personelin (arşivci ve uzman pedagog) ve okul adına öğrencilere eşlik eden öğretmenlerin organizasyonu, mekân ve teçhizatın hazırlanması arşivde öğretim etkinliklerinin hazırlığını oluşturmaktadır. Arşivlerde yapılan rehberli turlar, belgelere dokunarak inceleme ve yaratıcı drama etkinlikleri ise arşivlerde gerçekleştirilecek temel etkinliklerdir. Elbette bu etkinliklerin de özellikle öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkları ve tamamlama çalışmaları bulunmaktadır. Bunlar, arşiv ziyareti öncesinde altyapı oluşturacak bilgilerin öğrenciye aktarılması, tartışma ve soru geliştirme; arşiv gezisi sırasında bilgi toplama; gezi sonrası gözlemlerin ve edinilen bilgilerin analiz edilmesi ve yorumlanması olarak sıralanabilir.

Yedinci bölümün son kısmında arşivlerin eğitim ve kültür hizmetlerindeki işlevlerinin tanıtımı için yayınlar, sergiler, görsel-işitsel prodüksiyonlar, hediyeleş eşya sunumları ve medya ile bağlantı gibi yapılması gereken halkla ilişkiler faaliyetleri anlatılmakta ve bu konuda öncelikli görevin arşivlere düşüğü vurgulanmaktadır.

Kitabın sonuç bölümünde, Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim kurumları, üniversiteler ve arşivler için yol haritası mahiyeti taşıyacak önemli öneriler sunulmuştur.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; yazar, arşivlerin eğitim ve kültür işlevlerini kuramsal düzeyde ele aldığı bu eserinde, açık, net ve doyurucu bilgiler paylaşarak konuyu kavramsal olarak açıklamıştır. Kitabın adı, başlıklar ve içerik arasındaki uyumun iyi olduğu, içindekiler kısmının konuyu bütün yönleriyle ele aldığı söylenebilir. Kitabın içeriği kapsamlı ve anlamlı bir şekilde planlanmış, konular sistematik olarak ele alınmıştır. Keskin, kitabın her bölümü için titiz bir araştırma yürütmüş ve öne sürdüğü savı temellendirmek amacıyla sağlam bir bilimsel alt yapı oluşturmuştur. Kitapta, konuyla ilgili yardımcı disiplinlerdeki literatürden faydalanılmış ve konunun anlaşılmasına katkıda bulunan örnekler de sunulmuştur. Mesele ile ilgili kitaba dâhil edilmemiş bir alan görülmemektedir.

Eser, öğrenme kuramları, sosyal bilimler öğretimi ve sosyal bilimlerde kanıt temelli öğretim konularına ilişkin bölümler içermesi ve bunların arşiv bilimi ile bağdaştırılması sebebiyle disiplinlerarası bir çalışma özelliği de taşımaktadır.

Kitabın dil yapısı ve anlatımı oldukça bilimsel olmakla birlikte anlaşılır ve akıcıdır. Yazarın üslubu, eserden faydalanabilecek her kesimin konuyu anlamasına izin verecek ölçüde sadedir. Eserde kullanılan yabancı kökenli sözcükler, bilimsel kavramlar ve terimler, anlaşılır şekilde kısaca açıklanmıştır. Çalışma içindeki tablolar sınırlı sayıda olup

yalnızca aktarılan literatür bilgisinin zorunlu kıldığı durumlarda kullanılmıştır. Bu durum metin akışını ve okunabilirlik hızını kuvvetlendirmiştir.

Araştırmada kullanılan kaynaklar, oldukça derin bir literatür taramasına dayanmaktadır. Yazar, ulusal ve uluslararası kaynaklardan faydalanmış, farklı dillerde yazılmış eserleri çevirerek ya da çevirterek incelemiş ve kullanmıştır. Kaynakların tamamı güncel ve güvenilirdir.

Kitaptan akademisyenler, araştırmacılar, öğretmenler ve başta Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü olmak üzere sosyal bilimlerle ilgili bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencileri faydalanabilir. Çalıştıkları kurumların farklı hizmet ve işlevleri konusunda farkındalık kazanması beklenen arşiv çalışanları ise bu kitabı bir başucu rehberi olarak değerlendirmelidir. Son bölümünde kültür ve sanat etkinliklerine yönelik yurt dışı örnekleri sunan kitap, arşiv çalışanları yanında kütüphane ve bilgi merkezi çalışanlarına da hitap edebilir niteliktedir.

Yazar, bu eseriyle arşivlerin Türkiye toplumundaki -sorunlu örneklerden kaynaklanan- yanlış arşiv algısını kırmak ve arşivlerin bilinen temel işlevleri yanında eğitim ve kültür konusundaki önemli işlevlerini tanıtmak hususunda önemli bir literatür boşluğunu doldurmuştur.

Arş. Gör. Dr. Mehlika KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK

*Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
mehlikakaragozoglul@marmara.edu.tr*